По конфіскаті — друга наклада.

Ч. 76 (10.459). Львів, неділя 5. квітня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.327.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії ... шв. фр. Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Громадяне! Допоможіть голодному селу! Централя пожертв: Центральний Кооперативний Банк (Краєвий Союз кредитовий) — Львів, Ринок 10. Число конта (книжочки) 14.000.

Відрадний симптом.

Рефлексії з нагоди шкільного плебісциту.

Шкільний плебісцит вже поза нами. Не всюди для нас він скінчився, бо ось на Волині, Поліссю і Підляшу його речинець продовжений, але тут, у Східній Галичині наша роля в ньому вже покінчена. Не був це плебісцит у Вільсонівському розумінню, але в мініатурі, коли мова йде не про самовизначення народу, а тільки про одну маленьку культурну ділянку його життя. А всеж, це був плебісцит, бо у ньому приймала участь маса.

Польща,

приймаючи відомий шкільний закон про індивідуальний вияв волі національно непольських громадян, довела до того, що на закон зареагували інтензивно не одиниці, а широкі маси українського народу. Цього автори закону мабуть не надіялися.

І хоча боротьба за українську школу відбувалася в рямках некорисного нам польського закону, при цілій силі урядових перешкод та репресій, і хоча вона не будить ніяких великих надій на реальні користі здобутки, то всеж таки переведена плебісцитова кампанія викликує в нас не тільки сумні, але й деякі відрадні рефлексії.

Почнемо від перших.

Хоч у плебісциті взяли участь найширші маси нашого народу і хоча вони виявили в ньому гармонійну енергію, то всеж таки нині ще не можемо передбачити його наслідків.

Як сказано: позитивних користей з нього нам не надіятися. Зрештою за що ми боролися в ньому? За українську народню школу, яка в нас до певної міри була ще перед війною, а яку ми втратили за польських часів. Те, що ми мали перед війною, було далеко більше від того, що маємо, а все одно воно було невистарчаюче. Тепер нема ніякої запоруки, щоби ми змогли на підставі закону, складеного Стан. Грабским і Тугутом, ревіндикувати бодай те minimum з перед війни. Ось у квітні йде другий, польський плебісцит. В ньому досить буде 20 польських батьківських деклярацій на те, щоби обезцінити вартість 40 українських. З того виходить ясно, що вартість усього шкільного плебісциту має для нас a priori дуже проблематичний характер. В найкращому разі ми перебули лише ще одну чисто оборонну кампанію.

Але тут то й починається саме ця друга, краща, сторона медалі. Важний сам характер нашої оборонної акції. Досі реагували ми

пасивно, бо виходили з принціпового заложення абстиненції й негації. В даному випадку український народ поставився до шкільного закону активно. Він повів позитивну боротьбу за його реалізацію. І це є знаменний факт, це симптом. Від негативного пасивізму наша маса перейшла до позитивної активности. А це вже щось значить! Перш за все воно свідчило би, що наш народ видужує з воєнного виснаження та повоєнної духової кризи. Цим разом якось не залунав клич пасивного бойкоту, що міг зродитися зовсім природно зі зле зрозумілого принціпіялізму.

Другим додатнім фактом, що виявив себе при нагоді плебісциту, — це масова участь в ньому народу, але не з утилітарних, матеріяльних мотивів, а з мотивів чисто ідейних. Цеж не земля, не майно, не господарство, а така чисто культурна та ідейна справа, як українська мова в народній школі. Значить, що наш нарід не дав себе зломити, не дав себе стероризувати, в ньому є глибока національна свідомість та висока ідейність. І саме в імя тих чисто ідейних мотивів

не лякався погроз і шикан, а боровся. Колиб для нього важнійшими були утилітарні мотиви, то він махнув би рукою на все і в імя святого спокою не журивсяб ніякими деклярацiями.

Відколи ми під Польщею, то це був перший випадок, де щез сокальський кордон, де в плебісцитовій акції взяв масову участь весь український народ Галичини, Волині, Полісся та Підляша. Холмщини з нами не було, бо польський закон не обняв її плебісцитом.

Все повище означувало би, що наш народ зі шкільним плебісцитом увійшов у нову фазу життя. Перед ним закінчилася фаза пасивізму, а з ним почалася нова зовсім фаза **активної оборони**, що являється першим етапом на шляху визволення із важкої повоєнної психічної кризи. Ця активність має є явищем у високій мірі позитивним та корисним, що дає нам надію на цілковите видужання із важкої недуги апатичної інерції та занепаду. Тільки активність зможе посунути нас вперед.

В. М.

Штудерна загадка.

На маргінесі ґарантійного пакту.

Хто знає діточі загадки про вовка, козу та капусту? Чоловік має перевезти їх через ріку лодкою, в якій можна помістити лише одну річ; коли буде дві—лодка піде під воду; а на березі не можна лишити разом таких двох пасажирів, як вовка з козою, або козу з капустою, бо одно зїсть друге.

Ця загадка з „возом та перевозом" пригадується нині при читанні безмежних полемік на тему гарантійного пакту. Гарантійний пакт є тою лодкою, в якій Харон має перевезти через Лету: Францію, Німеччину та Польщу. Ролю Харона бере на себе Англія.

Байдуже, хто кого вважає кровожадним вовком, а кого козою. Кожна держава вказує пальцем на сусіда, як на того, що має надто великий апетит. Зрештою, навіть коза мусить жити коштом капусти.

Кажім поважно: не можна залишити самих, без опіки, такі держави як Німеччину та Францію, або Німеччину та Польщу. Тому не диво, що і самі ці держави протестують проти покинення їх на власні сили й Англія, якій залежить на вдержанні миру, силкується їх перевезти спільно гарантійним пактом або... декого пожертвувати, щоби лекше було переправитись на другий беріг.

Забудьмо на хвилину про анальогію, яка може викривити дійсний образ, завсіди багатший у подробиці, ніж найпоетичніший символ. Пригадаймо, що по заявах, складених німецьким амбасадором у Льондоні, Штамером — Чемберленові, — Ерріо вважав необхідним ще раз зясувати становище французького уряду. Перед комісією закордонних справ у сенаті він заявив, що всі можливі умови щодо пакту з Німеччиною не можуть у нічім нарушувати кордонів, означених Версальським договором, ні західних, ні східних, — далі, що новий пакт не може в ніякому разі бути насильною поправкою тамтого договору, а може хіба „стати його доповненням, тоді, коли сама Польща згодиться на нього добровільно, вважаючи його корисним для власної забезпеки".

Ясно, що Польща на такі „доповнення" не згодиться, хіба, щоби вважала корисним для власної забезпеки ще поширити свою територію коштом Німеччини. Також природно і те, що коли дві держави добровільно вирівнюють свої кордони, як це зробила у свій час Швеція та Норвегія, тоді вони не потрібують для цього входити в міжнародний союз і присягати своїми підписами вірність своїм опікунам, які звели їх до купи. Та в тому-то й все лихо, що міжнародній гарантійний пакт — акт для покладення основ миру, буде вислідком не добровільної потреби контрагентів, а примусової ситуації, в якій загроза війни чи економічної руїни приневолить державу, бодай тимчасово, дати свою згоду на проєкт нового порозуміння.

Питання взаємного довіря є пунктом, в якому найбільше розходяться Англія та Франція. Чемберлен так зясовував 24-го березня у своїй промові становище Англії: „Я є пересвідчений, що з огляду на все те, що донині сталось, німецький уряд робить щире та чесне зусилля, щоби направити існуючі обставини. Німеччина схильна відкинути війну, не лише на заході, але і сході, на те, щоби одержати деякі зміни в дотеперішних договорах. Вона готова зректись усякої ідеї про війну, щоби змінити европейські кордони витворені договором". Иншими словами: від нас, союзників, творців Версальського договору, залежить, щоби ми мирним шляхом змінили в ньому те, що Німеччина схоче і буде приневолена змінити збройною силою. Франція не має довіря до мирних обітниць Німеччини, підозріваючи її лише в намірах воєнного реваншу.

Загадка про вовка, козу та капусту має просту розвязку, тому, що в ній нічого не сказано про те, що ці річи є чужі і що господар, який має їх перевезти, має на них страшенний апетит. Далі, що вовк є вегетеріянцем і не цурається ка-

Red. czas. „Dilo" Pr. 239/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 70 (10.444) z dnia 20. marca 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Wyznaczna indywidualnist" a) między słowami nominacji a na ministra b) kuratelja z Gazeta Warszawska c) „mocny człowiek" a Hodynia d) szczyrisiju a prof. Grabski e) Grabski d) kultury a i z czoho, f) od słów zyttiewa do końca tego artykułu, 2) „Inteligencja i sało" a) od słów Na ukrainskie z Polski, b) między słowami wiczerpannia z znaczna c) na te szczoby a demagogy d) eksperimentiw a oczewydno e) dokazaw a Ta nikoły zawiera znamiona zbrodni ad 1) z § 65 a) u. k. i występku z art. V. z 17. grudnia 1862 Dzpp. L. 8. r. 1863 ad 2) zbrodni z § 302. u. k. uznał dokonaną 28.III. 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 31. marca 1925 r.

Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 241/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 71 (10.444) z dnia 31. III. 1925, w artykułach pod tytułem 1) „Napad na hołownu posztu u Lwowi" między słowami bandytiw a skilki zawiera znamiona z § 300 u. k. uznał dokonaną w d. 30. III. 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 31. marca 1925 r.

Hawel.

тусті. Нинішні проєкти ґерантійного пакту є недурно загадкою, над якою ломлять собі голову европейські дипльомати; лодка є надто чувькою, всі хотіли би нею правити і все одночасно перевезти.

Як переведено шкільний плебісцит?

Виказ громад судової мостиськ ої округи, які внесли шкільні деклярації з домаганням української мови навчання.

1) Арламівська Воля: внесено 78 деклярацій за 94 дітей, 2) Баличі, 60 дек. за 100 дітей, 3) Боєвичі 34 декл. за 54 дітей, (школа в Гусакові), 4) Боляновичі 78 декл. за 103 дітей, 5) Буховичі 56 декл. за 80 дітей, 6) Ґанковичі 42 декл. за 53 дітей, 7) Годині 80 декл. за 117 дітей, 8) Гориславичі 38 декл. за 52 дітей, 9) Гусаків 36 декл. за 63 діт., 10) Завада 23 декл. за 45 діт., (школа в Мостисках), 11) Золотковичі 42 декл. за 56 діт., 12) Кальників 72 декл. за 85 діт., 13) Конюшки 27 декл. за 43 діт., 14) Крукеничі 39 декл. за 60 діт., 15) Ляшки гостинцеві 50 декл. за 65 діт., 16) Малинів 96 декл. за 124 діт., 17) Маліївська Воля 80 декл. за 110 діт., 18) Мистичі 43 декл. за 54 діт., 19) Мочеради 37 декл. за 47 діт., 20) Мостиска 13 декл. за 32 діт., 21) Мишлятичі 34 декл. за 59 діт., 22) Пакість 40 декл. за 55 діт., 23) Підгаль 41 декл. за 60 діт., 24) Радохінці 59 декл. за 75 діт., 25) Радиничі 69 декл. за 103 діт., 26) Санники 34 декл. за 42 діт., 27) Сокаля 98 декл. за 135 діт., 28) Старява 85 декл. за 119 діт., 29) Тамановичі 35 декл. за 46 діт., 30) Чернева 150 декл. за 210 діт. 31) Чишки 36 декл. за 49 діт., 32) Чижевичі 43 декл. за 61 діт., 33) Ятвяги 45 декл. за 83 дітей.

Разом на 49 громад судової мостиської округи внесло 34 громади 1802 деклярацій за 2531 дітей.

Зі загального числа громад слід відкинути 12 громад, які є мазурськими кольоніями, а саме: Закостеле, Иорданівка, Криговичі, Ляцька Воля, Лютків Пнікут, Рудники, Руствечко, Рідковичі, Стрільчиска, Сулковщизна і Тжценец.

Чисто українські громади Хлиплі і Судковичі з невідомих досі причин не внесли деклярацій, не оглядаючись на те, що забрали вразки деклярацій і були урговані. В громалі Липники не далося нічого зробити, бо згідно з витягом з метрикальних книг є там всього 42 дітей в шкільному віці гр.-кат. обряду, а з огляду на мішані подружа, батьки латинники не хотіли підписати деклярацій. — впрочім там українське населення у меншости і терориѕує його громадська управа і лат. священик.

Всі вичислені громади внесли деклярації перед 31. березня за посвідкою зложення. Переведення акції допильнував гром. Степан Байдала, відомий орґанізатор Мостищини.

Крім цього через мостиську орґанізацію з судового повіту Судова Вишня внесли деклярації слідуючі громади:

1) Довгомостиська 104 декл. за 57 діт., 2) Волчишовичі 100 декл. за 137 діт., 3) Волостків 53 декл. за 69 діт., 4) Стоянці 46 декл. за 58 дітей, Підліски 82 декл. за 114 діт., 6) Мокряни малі 34 декл. за 43 діт., Вишенка 38 декл. за 47 діт. Цвіржа 28 декл. за 34 дітей.

Разом внесло 8 громад 485 деклярацій за 658 дітей. Громада Цвіржа ледви натягнула, що батьки 34 дітей внесли шкільні деклярації, а це тому, бо більше дітей в шкільному віці нема там.

З огляду на надзвичайно важне значіння точної статистики про переведення шкільного плебісциту, просимо всі повітові шкільні комітети, Кружки У. П. Т. на відповідальність діячів-орґанізаторів, негайно надсилати статистичні викази по повисшому зразку з доданням даних: дати внесення, ким і на чиї руки.

Вбивство Вечоркевіча і Баґіньского.

Відгомін на соймовій арені.

Внесок послів з Посольської комуністичної фракції, Клюбу незалежної Селянської партії, Клюбу Українського і Білоруського в справі замордування старшим „пшодовніком" Мурашком — Валеріяна Баґіньского і Антона Вечоркевича.

„Ганебний морд, якого допустився над революціонерами Баґіньским і Вечоркевічем начальник поліційної ескорти в присутности вищих військових, адміністраційних і судових властей є новим проявом дикости і варварства, з яким посідаючі кляси переслідують визвольну боротьбу працюючих мас. Цей морд не є чимсь випадковим, ані теж відокремленим. Виростає він з цілої дотеперішньої системи, є тільки одним з колісцят в довгому кровавому ланцюху понурих і викликуючих відразу вбивств у дефензивах, тюрмах і поліційних арештах. Підложе для цього вбивства було приготоване кампанією шоденної польської буржуазної і соціяльугодової преси, почавши від пепесівського „Роботніка", який обурювався, що видано засуджені люде можуть завтра статися жовнірами революції, — а на „Ржечипосполітей" скінчивши, яка отверто голосила, що немає вже ні хвилі до страчення, бо злочинці вже от-от перейдуть границю і стануться тоді недосяжними.

Замордування революціонерів Баґіньского і Вечоркевіча є проявом цілої системи білого террору, та як таке переходить навіть такі страшні, ганебні факти, як замордування в часі влади Морачевского Місії Радянського Червоного Хреста, як затоплення під кригами леду кілька бідних Жидівок у Модліні, як ганебне замордування Мацієвської в горішно-шлеській тюрмі і Ольги Бессарабової у тюремних львівських льохах, як задушення трійливими газами в Домброві двох комуністів Мечислава Гайчика і Франца Пілярчика.

І не трапився ані разу випадок, щоби в подібних випадках „конституційна" буржуазна держава знайшла правдивого виконавця або „виновника". Виновниками були все мордовані або скатовані жертви, тоді, коли справжні мордерці і кати отримували за свої вчинки відзначення, повисшення ранг, нагороди, а навіть були обкидувані квітами. Насильства, тортури і кріваві самосуди мали запевнену цілковиту безкарність. Поліціянт Мурашко, витягаючи револьвер в присутности кількадесяти своїх узброєних товаришів і начальників і стріляючи з зимною кровю до двох безборонних вязнів, був переконаний про свою безкарність, згори розрахував на неї, чув за собою поперття, розрішення і заохоту цілого так званого буржуазного польського „суспільства".

І треба ствердити, що розраховуючи на цю безкарність і на це розгрішення, поліціянт Мурашко посунувся у своюму цинізмі богато дальше, ніж його попередники. Всі понурі факти дотеперішних мордів і тортур були бодай роблені „неофіціяльно", стидливо, в темряві тюремних льохів, або через „невідомих" виконавців. Навіть найбільш дикі насильства міжнародньої реакції, як на прим. замордування Місії Червоного Хреста в Польщі, або замордування Лібкнехта і Рози Люксембург були доконані в часі найзавзятішої збройної боротьби, в часі революції і війни. Одначе тепер немає в Польщі ані війни ані теж революції. Морду допустився офіціяльний представник держави, якому уряд доручив керовництво ескорти.

Чим-же пояснити цей нечуваний, найбезстиднійший злочин? Що сталося, яка трагічна драма розігралася в закратованому вагоні, в якому везено жертви морду до границі? Чому обидва вбиті видалися представникові влади, начальникові ескорти, так небезпечними, що аж треба було усунути їх зі світа на самій границі?! Робітники і селяне не спічнуть так довго, доки ця справа не буде виснена. Робітники і селяне не спічнуть так довго, доки ця справа не буде виснена. Робітники і селяне знають дуже добре, що відповідальним за морд є не тільки поліціянт Мурашко, але ціла державна система і цілий сьогоднішний уряд.

Тому домагаємося віддання під суд і потягнення до відповідальности всіх справжніх виконавців і виновників морду! Домагаємося, щоби уряд зараз-же дав на пленарному засіданню сойму докладне вияснення! Домагаємося створення соймової спеціяльної комісії, в склад якої мають увійти також представники підписаних клюбів, при чому щонайменше половина цієї комісії має складатися з представників робітничих і селянських орґанізацій.

Супроти повисшого високий сойм зволить ухвалити:

Сойм приступить негайно до створення комісії, в склад якої увійдуть також представники підписаних клюбів, при чому щонайменьше половина такої має складатися з представників робітничих і селянських орґанізацій. Комісія ця переведе слідство в справі замордування Баґіньского і Вечоркевіча і зложить соймові справоздання.

Незалежно від цього взивається уряд, щоби в справі замордування Баґіньского і Вечоркевіча начальником ескорти Мурашком — зложив негайно соймові подрібні вияснення.

Як повідомлялось у вчорашніх телеграмах, на соймовому пленарному засіданню 2. н. м. міністер внутр. справ Ратайскі відповідав на наглі внесення трьох клюбів лівиці (ППС, „Визволеня" і „Звйонзку хлопского") у цій самій справі. Переповівши відомий перебіг самого факту вбивства, міністр подав до відома, що на рішення апеляційного суду у Вильні для переведення слідства виїхав спеціяльний делеґат суддя Сонґайло. Міністерство внутр. справ виделеґувало зокрема комісію для розсліду відносин у поліції новгородської округи. — Очевидно, що про якнебудь пляни в напрямку зміни цілої нинішньої системи, про яку згадує висшенаведений внесок, наглий внесок 3-ох клюбів лівиці й окрема інтерпеляція жидівського клюбу, міністр Ратайскі ні словечком не обізвався. Він трактує убивство Вечоркевіча і Баґіньского як один відокремлений випадок на тлі загального ідеального „благосостоянія" і заповідає кари на безпосередніх винуватців, не турбуючись про глибшу суть злочину й ґрунт, на якому він зродився. Оклики половини сойму на адресу міністра Ратайского і його заступника Смульского „до димісії" — цілий уряд і сам і адресати прийняли з фільософічним спокоєм, тримаючись вигідного принципу не слухати, не бачити й не знати того, що неприємне.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

М. ВОЗНЯК. 22)

Шевченко й княжна Репніна.

„Хоча Березовський і показав щиру радість, побачивши Віру, ми бачили одначе, що його швидко відтягнула Ольга й на другий же день він знову зоставив село Луганово, куди увечері досить уже пізно приїхав Мудрин, чоловік у всій силі життя, з благородною, високою і заразом ніжною душею, з бистрим розумом, із милим характером, із справжнім знаттям, добрий чоловік, добрий батько, добрий друг — справжній син батьківщини, котрий любив її й трудився для її добра. — Його здивувала переміна Віри й він те їй замітив. Не передбачуючи цілком, чим скінчиться їх розмова, він говорив із Вірою про поезію Березовського й непомітно розмова їх перейшла на розбір сердечних закутин і нарешті в справжню сповідь — з боку Віри; вона висловила йому все, що непокоїло її, й Мудрин зрозумів, що її щирість і довіря вимагають від нього мови правди й дають йому право говорити всю правду, хочаб вона й не в усім могла бути приємна для Віри; й він жадібно й щиро покористувався цим святим правом. Бачучи, що без користи буде проповідувати Вірі обережність в імени приличности й лякати її можливістю, що Березовський відповість на її безкорисне почування тільки тим, що тішитиметься гонорністю, він дорікав їй еґоізмом, доказував їй, що вона захопилася власною утіхою забуваючи про наслідки, котрі моглиб вийти для Березовського з такої явної й постійної уважности з її боку. Віра затопилася в роздумуванню й почала розглядати своє поведення з цієї нової точки погляду, наслідком цього був рішучий намір узяти собі за провідника Мудрина, — віддалитися від Березовського, лишивши собі одначе щирі бажання йому щастя й теплі молитви: ще в розмові з Мудриним вона завжди гаряче заступалася за Березовського, що його він осуджував занадто гостро. Мудрин дивував Віру своєю бистрістю, вона була порушена його дійсно братньою дбалістю про неї, але не могла не усміхатися в середині на хитрощі, до яких він удавався, щоб погасити в ній пожар, котрий він уявив собі. Мудрин належав до числа чесних, правдивих і справді покірних людей, котрі не з мізантропійного почування не вірять у досконалість людства, але досвідчивши в собі боротьбу між твердими правилами моральности й поривами недосвідчености, припадку й пристрасти, благородно перед судом свого сумління визнають себе деколи побідженими й тому знають слабий бік людського серця і мають право не вірити його непомильности. Він щирим серцем признавався Вірі, що, осуджуючи Березовського, він основується на досвіді своїх власних провин, і що перестерігаючи її в цім випадку, він цілком не хоче понизити його в опінії перед иншими, але тільки відкрити їй очі як щодо жіночої недосвідчености, так і ненаситности гонорности мущин. Він згоджувався з Вірою в тім, що Березовський не мав і не має ніяких поганих намірів, але настоював на те, що в зносинах із нею він не поступав із усією чесністю, що її вона мала право дожидати від благородної людини. Хоча Віра й не згоджувалася з Мудриним, одначе обіцяла, що піде за його радами, але з тим, щоб він був для Березовського справжнім і дбайливим другом.

Далі бракує кілька сторінок оповідання. Дальша частина оповідання княжни Репніної говорить про те, що „настав час пробудження для Березовського й її серце обливалося кровю при думці про його біль. Вона відчувала в своїй душі таку ненависть против Ольги, що сама того лякалася, й старалася відтягнути думку й очі від цієї холодної пустотливої дівчинки. Якби помогти Березовському, подумала вона, він так від мене віддалився, що шукати нагоди зблизитися з ним у подібнім разі ніяк не можливо, він може цілком помилитися щодо моєї цілі й тоді я тільки спричиню йому досаду й понижу себе подурному. Мудрина мені треба, але де він?... Ах, скрикнула Віра голосно, сплеснувши руками... так, що всі поглянули на неї; Мудрин в цей самий час входив до вітальні; Віра небагато смутилася, що звернула на себе увагу всіх, але заразом з цілої душі тішилася з приїзду свого доброго й розумного дорадника. Підійшовши до господині й привітавшися відповідно з нею, Мудрин поклонився на всі боки й потім звернувся до Віри, що приймала його з обличчям сяючим від радости й з поглядом, повним якогось таємного горячкового неспокою. „Що знову з вами?" сказав він півголосом, усміхаючися та стиснувши їй по дружньому руку. Що зо мною? Слухайте, як ви знаєте, Ольга Петрівна своїм безсоромним кокетством звела з розуму Березовського, віддалила його від щирих приятелів; тимчасом вона зі своїм братчиком замовляє собі з Петербурга князя падлюку, що закохався в її багатстві; він їде, сьогодні одержали вони від нього лист, я цього певна, я вичитала все це на їх обличчях, я бачила в очах Березовського сльози, він починає приходити до себе, запона спадає з його очей, він страждає, він буде посміховищем цієї підлої, дурної сімї — ратуйте його від цієї ганьби, підоспіть до нього, скажіть йому всю правду, покажіть йому його, намовте його, щоб він показався зовсім спокійний, холодний, щоб він погорджував Ольгою...

(Продовження буде.)

ОСТАННІ ВІСТИ.

СРСР. і вбивство в Стовпцях.

Урядова військова „Красная Газ. грозить Польщі наслідками й домагається допущення представників СРСР. до участи в слідчій комісії, яка має зайнятися справою вбивства в Стовпцях. Протипольські демонстрації були в Москві. В Ленінграді демонстрації польських і російських робітників і студентів. Демонстранти перервали кордон поліції й підійшли до будинку польської легації. В Київі після демонстрації ухвалили резолюції, щоби строго покарати виновників. В Мінську після перевезення кс. Усаса повибивали шиби в консуляті. Радянські власти зайняті тепер покликуванням свідків до розправи кс. Усаса, яка відбудеться за кілька днів.

Уряд СРСР. переслав польському послові в Москві ноту з домаганням, щоби польський консуль у Мінську Карчевскі покинув територію СРСР. тому, що переховував кс. Усаса в будинку консуляту. Радянський уряд відкликає своє екзекватур, дане польському консулеві.

Похорон Багіньского і Вечоркевіча.

Йосифа Мурашка перевезли до Вильна до тамошньої вязниці. Оногді відбувся в Стовпцях похорон Вечоркевіча і Багіньского. Тіла їх зложили на стовпецькому терені, в присутности жінок убитих. Радянська делєгація зложила на могилі червоні квіти.

Мурашко і давнійше вбивав.

„Кур. Пор." містить лист, у якім обвинувачує Мурашка за вбивство в 1921 р. одного улана з 27 п. ул. Тоді справу затушували.

Бравн премієром.

В соймі віддали при виборах на президента мін. 432 гол. Соц. дем. Бравн одержав 220 гол. (Конституційна більшість виносить 214) отже вибраний премієром.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за два устепи з передової статті „На трьох фронтах", два устепи зі статті „Одна з бодячок" та за один уступ із інформації про участь Українців у святі з нагоди открыття гебрейського університету в Єрусалимі".

— **Ревізії.** В пятницю ранком перевели органи львівської поліції ревізію у помешканню панства Качмарських. Особливу увагу звернула поліція на кімнату, в якій мешкали українські студенти Волощак, Гринкевич, Ванчицький і Машорак. В них переведено особисту ревізію. Студ. Волощака арештовано.

— **Жертвам насильства.** Пишуть нам зі Станиславова: Станиславівський владика використав тяжкий час нашого студентства, позбавленого засобів до життя, щоби приневолити висвячуватись у целібаті тих, які йдуть на теольогію. Цікаво, що наша молодь, згідно з поглядами всього громадянства, запротестувала своїм виступом проти засобів насильства і готова була погодитись з перспективою нужди, проти неї духовні зверхники звернули вістря помсти. Одною з свіжих жертв у Станиславові є брат одного з виступивших богословів, круглий сирота, якого ректор семинара виключив з сиротинця і він знайшовся без захисту на вулиці. Наше громадянство повинно не дати загинути невинному сироті і прийти йому з помочю. Жертви просимо пересилати до агенції Земельного Банку в Станиславові під „Жертвам насильства", які будуть передані вже вибраному Громадянському Комітетові.

— **Законицю мову в практиці.** До наших рук попало урядове письмо турчанського повіту такого змісту: Do Wielebnego Gr. Kat. Urzędu parafjalnego jako urzędu metrykalnego wszystkich w powiecie. Zwracam uwagę Wielebnego urzędu parafjalnego jako urzędu metrykalnego, że w myśl art. 1. ustawy z dnia 31. lipca 1924 Dz. U. Rz. P. P. Nr. 73 poz. 724 językiem Państwowym Rzeczypospolitej Polskiej jest język polski. W języku Państwowym t. j. w języku polskim mają urzędować wszystkie rządowe i samorządowe władze i urzędy administracyjne, do których należy również każdy urząd parafjalny jako metrykalny zarówno w służbie zewnętrznej jak i wewnętrznej. Wykraczających przeciwko powyższym postanowieniom będę pociągał do surowej odpowiedzialności karno-administracyjnej. Starosta: [illegible] Frankowski w. r. Що має означувати цей диктаторський розпорядок, що противорічить арт. 2. цитованого в ньому закону — це може роз'яснити хіба п. Тугут, що складав ті закони. Ар. 2. звучить дослівно так: „Władze cywilne i urzędy administracyjne przyjmują podania i ustne oświadczenia w języku ruskim".

— **Мурашко умово хорий?** „Варшавянка" принесла сензаційну вістку з Вільна про те, що вбійник Вечоркевіча і Багіньского буцімто умово хорий. Один із комендантів поліції у Віленському повіті переслав інспекторові публичного безпечества документи, які стверджують, що Мурашко, будучи його підвладним, виявляв познаки умової недуги. Через те комендант постарався про перенесення його до уряду здоровля. Як би воно справді так було, то це кидало би цікаве світло на ті польські урядові чинники, які пустили божевільного до постерунку. Коли ж до цього додати, що Мурашко був членом „Pogotowia Polskich Patrjotów", чисто фашистівської, нелєгальної установи, то виходить, що польські фашисти не цураються послуг божевільних. До таких божевільних ми вже привикли. Бо ось убійник Нарутовича Невядомскі був теж умово хорий.

— **Компромітація достойника.** У Варшаві завісили в урядуванню секретаря капітули ордену „Polonia restituta", що був рівночасно високим урядовцем у президії ради міністрів, Казимира Ольфіновского. Проти нього почато слідство наслідком жалів із боку кавалєрів ордеру. Ольфіновскі виплачував їм значно менші дієти від тих, що їм належали. Свого часу був він урядником у галицькому намісництві а пізнійше в перемиському старостві.

— **Хлібоїдська відвага.** Варшавські хлібоїди, які вже записалися в чорній книзі своєю ганебною політикою — в останньому часі голосуванням за конкордатом і вислугою у польської реакції через бльокування з нею в соймових комісіях, починають проявляти все більшу відвагу, намагаючись здобути собі право горожанства в громадському життю. З датою: Варшава, 15. III. 1925 за підписом „Українського Селянського Клюбу" фірмованим Николою Ільковим, видали вони „проклямацію", в якій повідомляють про засновання в Стрию (вул. Міцкевича 21) секретаріяту свого клюбу. „Проклямація" починається від слів: „Слава Ісусу Христу! Брати Селяне!" В ній говориться про допомогу в справах громадських, податкових, шкільних, освітних і т. и., підноситься заслуги хлібоїдів і взивається „селян і робітників", щоби про „всякі беззаконности і кривди" доношено до хлібоїдського секретаріяту". „Проклямація" кінчається отсею самохвальбою: „Щиро дякуємо всім нашим приятелям і прихильникам за їх повне довіре до нас, і заявляємо, що нашим завданням є і дальше безупинно працювати для нашого Українського Народу в його тяжкому лихолітю, будучи в надії, що при ваших змаганнях і щирій помочи прийде час, коли ясне сонічко засвітить на нашій любій і вольній Соборній Україні!" Звертаємо увагу стрийських громадян на ці хлібоїдські підходи.

— **На радянській службі?** Польська агенція „Експрес" подає вістку, що Іван Коссак вступив у Відні як урядовець до посольства УСРР. Він робив заходи — читаємо у телеграмі — щоби вернутись до Польщі. Його брат, як відомо, виїхав разом з 200 членами бувшої галицької армії на Україну, щоби вступити до радянської армії.

— **Безробіття.** Від початку 1925 р. число безробітних у Польщі постійно зростає. Дня 27. грудня 1924 р. було їх 150 тисяч, 31. січня ц. р. 175.000, а 7. березня 185.000. Найбільше безробітних у південній частині, потім на східних окраїнах.

— **Віддискав мову аж у суді.** Цікавий факт віддискання втраченої мови мав місце вчора у львівському карному суді. Михайло Назар, селянин із Черницовець львівського повіту втратив мову наслідком побоїв у голову. Посварився з ним сусід Іван Дусик і почастував його колом у голову так добре, що нарушив у двох місцях череп. Назар у шпиталі вилічився, але мову втратив. На розправу явився Назар у характері свідка. Трибунал і публика побачили перед собою німого, що відповідав на міги. Нараз у часі зізнань віддискав мову і почав зовсім нормально розповідати все, що відносилося до його побиття. Зворушення було причиною віддискання мови. Наслідком цього Дусика засудили тільки на 8 місяців.

— **Ціна реклями.** Америка є світом реклями, на яку там витрачають підприємці більше гроша, ніж на само ведення підприємства. Голова реклямового бюра американських залізниць повідомляє, що залізниці видали в минулім році 600 мільйо. в дол. на саму рекляму в часописах, 300 на безпосередню (афіші), а 150 на об'яви в журналах. Відомий фабрикант автомобілів Форд видає річно 6 міліонів дол. на рекляму, фабрикант гуми до жвакання, Ріглей, 3 і пів міл., фабрикант мила Проктер заплатив півтора міліона за рекляму лише одного нового виробу. Ясно, що всі ці кошти виплачуються. Нехай подумають наші директори, голови та підприємці над тим: чи діло їх не пропадає часто тому, що про нього ніхто не знає.

— **Ucrainica.** У поважному фаховому музичному журналі „Neue Musik-Zeitung" (виходить у Штутгарті) находимо в 8-му зшитку (за II. полов. січня) замітку про останні композиції нашого львівського музика проф. І. Левицького. „Це — кажеться там — призначені для розваги, милозвучні речі, за якими, зрештою не слід дошукуватися надто багато". Композиції п. Левицького порівняно там з сальоновими творами Вєлявского, при чому підкреслено їх ніжний характер. Найбільше признання висловлено на адресу „Ноктюрна".

— **З українського життя на чужині.** Заходом спілки студ.-гром. УСРР. в ЧСР. українського студ. т-ва „Громада" і т-ва імени Т. Шевченка відбудеться у Празі дня 14. квітня в п'в до 8-ої год. вечером в салі Народнього Дому на Сміхові великий концерт в память Т. Шевченка.

— **Вбивство з милосердя.** Польська акторка в Парижі Умінська застрілила серію вбивств із милосердя. Її паризький суд звільнив від вини та кари і це мабуть дало многим милосердним добрий приклад до наслідування її вчинку. Недавно аналогічна до справи Умінської подія мала місце в Парижі а сьогодня приносить преса вістку про нове вбивство із милосердя. В даному випадку сталося таке в Італії. В м. Маджженета застрілив капітан свою донечку, яка від ряду місяців хорувала на ушкодження хребетного стрижня. Населення енергічно демострувало проти вбийника, якого арештувала поліція.

— **Відложення терміну до складання зізнань про доходовий податок.** Міністерство Скарбу відложило термін для складання зізнань про доходовий податок у 1925 р. і для фізичних і для правних осіб до дня 31. травня 1925 р.

— **Комітет Праці Краєвого Комітету допомоги „Голодному Селу"** на засіданні дня 30 березня доручив п. інсп. І. Ліщинському зайнятися збіркою в м. Львові.

— **З Театру.** Премієра „Дні нашого життя" Л. Андреєва в перекладі О. Бабія йде в суботу дня 4. квітня. В головних ролях: О. Голіцинська, Н. Дідинюкова, М. Бенцаль, В. Блавацький, І. Гірняк, И. Стадник і др. Імя автора і наголовок пєси говорять самі за себе і дирекція театру має надію, що українське львівське громадянство хоч цим разом наповнить і так невелику салю Муз. Т-ва ім. Лисенка.

— **Юлій Майнль** уладжує у філії при вул. Городецькій 54 пробне варення кави, на яке ласкаво запрошує Вп. Публику.

Дописи.

Лемківщина. (*Скандал з парохією в Криниці. — Загальна неприязнь.*) На Богом і людьми забутій Лемківщині зашуміло, але не весняний вітер наробив того шуму. Причина невелика, бо обсадження парохії в Криниці. Про цю справу певно мало хто турбувався би, як би не скандали, які трапилися при цій нагоді. Ще [illegible] в Криниці о. Анатоль Сембратович (бувший москвофіл), який по смерти пароха бл. п. о. Татишака завідував парохією. Там перебув розпад Австрії, там застала його Польща. Тимчасом перемиська консисторія заіменувала парохом о. М. Доротського, мушинського декана. — Тут щойно початок нечуваного скандалу. Частина Криничан рішила не впустити о. Сембратовича і до о. Доротського вислала депутацію, щоби до Криниці не важився приїзджати, бо його не приймуть. І свого дотримували, бо як приїхала туди комісія зі священиків, то мусіла спішно покидати приходство, щоби не стрінутись з хлопським параграфом. О. Доротський зрезиґнував, а о. Сембратович, виґравши справу у парохіян, дальше сидів і завідував парохією, стараючись тимчасом зискати попента у сильних сіл. Кажуть, що приймав у себе навіть тодішнього премієра Вітоса, а його прихильники були з чолобитнею у самого президента Войцеховского, що перебував тоді в Криниці, виступаючи з єдиною лише скромною просьбою, щоби їм зіставити єгомосця о. А. Сембратовича, — навіть бандерію вислали на привитання президента. А для скріплення криницької бандерії була бандерія з Мохначки, де священиком є о. Е. Венгринович, швагер о. Сембратовича. — І здавалось, що Сембр. добув свого, та инакше сталось, Криниця пішла на конкурс і презенту дістав о. Король. Тепер настала метушня: поїздки до Кракова, Варшави, до Перемишля, — їздили „депутації", але безуспішно. І аж тут скандал дійшов до шпилю. 4. березня новий парох відбирав темпоралія і обнимав урядування при асисті комісарів староства і поліції з Нового Санча. 15. п. м. в неділю відправляв перше богослуження. Криничане, рішивши показати свою вірність уступаючому та неліть новому священикові, позабирали дзвони, не дзвонили, свічок не світили і у церкві в часі Богослуження заховувались просто по варварськи, — головно молодь вихована о. Сембратовичем. В часі богослуження вистелила ця молодь хідник від парохії аж по церков гноєм; на цій стежці уставила санчата а на тих тачки з тим сміттєвого манекіна, котрого поліція звалила. Богослуження ніхто не слухав, хіба вірні з сусідних сіл, котрі випадково найшлись в селі. Така історія викликала обурення не тільки в розумнійших Криничан, але в цілій околиці. Навіть Поляки з огидою про це оповідають і обурюються на таке здичіння. Тепер суд вмішався в цю справу і вже кілька днів веде пересухання і десятки Криничан денно їздять до суду в Мушині. А тимчасом о. Сембратович ходить з міною народнього мученика. Ті події насувають питання: хто винен? Ясно, що головна вина священика, котрий є відповідальний за поведінку молоді, для якої на протязі літ був духовним батьком, і котрий не перебірає у засобах в боротьбі за свої слушні чи неслушні права. Дальше винувата тут духовна влада, котра дозволяє на занедбування обовязків священика-катехита і допускає до такого упадку християнізму.

Чи еп. Консисторія знає, що на Лемківщині були випадки, де священик роками не ходив до школи учити релігії, а при деканальній візитації, хотячи сяк так ратувати себе, питав дітей „хто тебе сотворив?" а діти відповідали „няньо" (тато) і мама"...

Для Лемка віра—це обряд і мова і звичай,—одним словом—все. Лемківщина вичунена вузольким клином на захід і оточена чужою культурою, здебільша своєму консерватизмові завдячує своє релігійне і національне істнування. А нехай Лемко позбудеться свого релігійного консерватизму і нехай стратить привязання до свого обряду, то пропав і для нашої церкви і народу.

Такі гадки виходять навіть від свідомішого селянства. Такі вислови чулося частенько напр. в Сандеччині, коли в Ростоці великої адміністрацію дістав целєбс. Тоді селяне говорили „вже і біскупи хтять нас на польське обернути, бо єгомосців нежонатих дають". Ці слова доказують, що Лемко скорше поміне увію, як священика з жінкою

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Події в Криниці нехай будуть пересторогою в першій мірі для духовенства, а і для інтелігентів і свідомого селянства. Слід взятись до праці не тільки в церкві, але і поза церквою, над піднесенням моралі і над національним освідомленням, бо може бути за пізно.

А на Лемківщині життя завмерло: селянин стероризований арештуванями в 1914 і 1918 р., боїться читальні, боїться всього —інтелігенція, на яку складається священство й учительство, також дрімає. Всі читальні, які були — нечинні — кружки „Сільського Господаря“ також. Животіє тільки українська „Взаїмна Поміч“ і то ледве дихає. Інтелігенція навіть не думає зійтись, щоби якось бодай обговорити справу цього занепаду. Правда, обставини тяжкі, комунікація лиха, незалежних інтелігентів нема. Та це все ще не оправдує апатії, бо фактом є, що селянин Лемко зачинає шукати книжки. Треба тільки дати йому її, а він помалесенько подумає і про читальню. Тому слід би утворити рід мандрівної бібліотеки.

І тут священство і учительство могли б найти працю і то вдячну працю. Чому вони не беруться за цю працю?!

Не Михайло.

‡ Посмертні згадки.

Д-р Іван Мандичевський, адвокат у Станиславові, помер дня 26. березня 1925 в 71 році життя. Покійний був людиною великих здібностей. Як студент а опісля кандидат адвокатури брав участь в народнім руху між першими піонерами поступу серед Українців Галичини. Але коли почалися переслідування його товаришів і коли Павлик і тов. пішли до арештів, він, отворивши адвокатську канцелярію в Станиславові, віддався цілковито свому фаховому заняттю і від того часу через довгі роки ніде не мішався до народньої праці, так, що вже майже вважали його Поляком. Відзначався як знаменитий цивіліст, а його канцелярія була одною з найбільших у Станиславові. В тім часі поза своїми заняттями віддавався фільософічним, історичним і літературним студіям, студіюючи зокрема залюбки „Слово о полку Ігоря“ і „Руську правду“.

Кілька літ перед війною виступає знову як Українець. Стає основателем і першим директором української книгарні в Станиславові, дає виклади з поля правничих наук в тов. „Українських правників“ і „Українського людового університету“.

Оголосив друком кілька своїх праць про „Правду руську“ і „Слово о полку Ігоря“. Через цілий час свого життя збирав і комплєтував свою бібліотеку, котра з обсягу фільософії й історії української літератури була може одною з найкрасших в краю. Перед смертю записав цю бібліотеку Товариству імени Шевченка у Львові.

Похорони відбулися дня 28. марта в Станиславові при участи численного духовенства під проводом мітрата о. Гордієвського, численно зібраної станиславівської громади без ріжниці народности.

Над могилою пожегнав Його іменем колегії адвокатів в Станиславові і іменем громадянства адвокат д-р Юлій Олесницький.

Покійний був сином довголітнього посла до австрійського парляменту і галицького сойму, повітового маршалка і предсідника повітової шкільної ради в Надвірній о. Мандичевського.

Полишив вдову і три доньки. Земля Йому пером!

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор Д. Котка.
Субота 4.IV. м. Перемишль
Неділя 5.IV. м. Перемишль. 1230 12—?

Український Театр під дир. І. Когутяка.
Товсте, саля кіна:
Субота 4. IV. ЧЕСНА ЗУЗАННА.
Неділя 5. IV. ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА.
Копичинці, саля Нар. Дому:
Вівторок 7. IV. ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА.
Среда 8. IV. ЧЕСНА ЗУЗАННА.
Четвер 9. IV. ГЕТЬМАН МАЗЕПА.
Пятниця 3.IV. м. Львів.

Прогулька довкола Львова, перша партія — Гора Льва, Кайзервальд, Личаків, Цетнерівка, відбудеться заходом товариства „Плай“ в неділю дня 5. квітня п. р. Збірне місце: остання стація трамваю UL, вул. Театинська, о 9. год. рано (точно). Прохід тріватиме к. три години. Члени даром, нечлени 50 сот. 1—1

Дрібні оголошення.

СВЯЩЕНИК вдовець глядає старшої женщини з священичої родини, яка схотіла б заопікуватися дітьми і занятись господарством. — Оферти письменні або личні на адресу: Ольга Роздольська, Львів, вул. Супінського ч. 19. II поверх. 1716 1—3

ХТО з товаришів-правників-абсольвентів в Празі хотів би заступати мої справи на українському університеті і в тій ціли за добру винагороду зі мною переписуватися, зволить написати на мою адресу Яремич Іван, Битьків, Галичина. 1704 3-3

КАНГАРИ черні 149 шир. для Впр. подобних **Отців**, першорядний бельський матеріял лише **зол. 12** метер. Заміссцеві замовлення за післяплатою. Фабричний склад сукна С. Львів, Казимирівська 5. 1709 2—5

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ширіть наш часопис!!

Загальні Збори

Товариства „Захист ім. митроп. Андрея гр. Шептицького для сиріт“ у Львові відбудуться дня 14. квітня б. р. о год. 5. по пол. в кімнатах дух. Семинарії (вул. Коперника 36.) з отсим предметом нарад: 1) Отворення зборів і відчитання протоколу, 2) Звіт з діяльности, 3) Звіт касовий, 4) Звіт контрольної комісії, 5) Вибір віцепрезидента і 3 членів Ради, 6) Вибір 3 членів контрольної комісії, 7) Внески і запити.

Якщо в означенім часі не зійдеться вимагане статутом число членів, то по думці § 11. статута відбудуться о год. 5.30 в тім самім місці і з тим самим порядком нарад другі Загальні Збори, які рішати муть правосильно без огляду на число присутних.

Львів, дня 1. квітня 1925.

1719 За Раду Товариства: 1—1

Д-р Вол. Охримович, о. Вас. Лицків.

ШУКАЮ обратима Сашка Пухальського, з Жупаня на Поділлю. — Хто знає місце його перебування, буде ласкавий повідомити на адресу Č. S. R. Mielnik II. n/L. K. Struplova d. 159 stud. E. Pavlův. 1621 1—1

ОЖЕНЮСЯ з інтелігентною особою, що допоможе скінчити студії. Неанонімні зголошення до Адміністрації під „Сурма“. 1701 1—1